

3. EL MEDI AMBIENT DE LA PINEDA

INTRODUCCIÓ

Amb la indústria, el medi ambient s'ha anat modificant lentament. La civilització industrial ha representat un canvi per a la humanitat, i aquest canvi ha tingut també conseqüències.

A Vila-seca i Salou el creixement industrial s'ha produït en els dos darrers decennis. Aquest canvi representa, sobretot, la repercussió de l'increment de l'activitat industrial que el territori ha experimentat, especialment en el nombre d'indústries altament contaminants com és el cas de la indústria química.

La platja de La Pineda és l'única zona litoral de Vila-seca, que va voler conservar-la quan va independitzar-se de Salou. Hi ha constància d'assentaments grecs i romans. També va ser refugi de pirates. Conserva una zona de pinars que li dona nom i, si aquesta flora abans era comuna arreu del litoral de la Costa Daurada, ara costa trobar algun racó que la mantingui.

És una platja d'aigües poc profundes, pendent suau i de fàcil accés gràcies a 3 accions públiques: la recuperació de l'arena, el nou passeig marítim (amb escultura de Mariscal inclosa) i la conversió del Pinar del Perruquet en zona oberta.

Una dada històrica: La Pineda, fins el segle XIX, arribava a Riu Clar, actualment dins el terme municipal de Tarragona.

Darrere del nucli de La Pineda es troba un espai d'interès natural protegit, la Sèquia Major, on viu, entre altres espècies, el fartet, un peix en vies d'extinció.

3.1. EL MEDI HÍDRIC

Les aigües han estat, sens dubte, un dels elements que més ha patit les transformacions demogràfiques i econòmiques de Vila-seca i de Salou.

El creixement demogràfic i econòmic de Vila-seca i de Salou en el període 1960–1990 provocà un augment del consum d'aigua que es va reflectir, sobretot, en un augment de les explotacions de recursos hídrics subterranis, ja que són els únics existents al terme.

3.1.1. L'increment del consum. Estimació.

S'ha realitzat una estimació del consum d'aigua per part dels diferents usos a través dels últims decennis, amb les dades de 1959, 1970, 1980, 1988, 1989 i 1990 (Quadres 2.1 i 2.2). L'estimació ha estat realitzada a partir de les dades de població fixa i estacional; de les xifres de consum urbà del terme aportades per CUSTODIO–GURGUI–PASCUAL, 1983 per part del decenni dels 70 i inici dels 80; dels mòduls de consum d'aigua per subsectors industrials que dona GC, 1989 i de les xifres de superfícies conreades de la Cambra Agrària Local.

L'any 1959, abans del gran desenvolupament turístic i industrial, els consums es podien xifrar en 3'1 hm³/any, dels quals la part més important –un 93%– corresponien al regadiu. Els consums urbans eren escassos: cal recordar que el nombre de places turístiques a Salou era només de 4.000, mentre que el consum de la indústria aïllada era inexistent.

L'any 1970 aquesta distribució ha canviat. Continua essent el regadiu l'ús més important, però ha disminuït a

causa de la davallada en la intensitat de conreu motivada per les transformacions econòmiques que s'estan produint. Per contra, el consum urbà s'ha multiplicat quasi per cinc, amb els augments significatius de població fixa i estacional de Salou i La Pineda i de la indústria urbana. La indústria aïllada, però, continua essent poc important.

En les xifres estimades per a 1980, el consum es multiplica per 2'5. El principal responsable n'és la indústria petroquímica, instal·lada entre la carretera de Vila-seca a La Pineda i l'autovia de Salou a Tarragona. El consum industrial aïllat passa a significar el 39% del total. Per la seva banda, el consum urbà creix en més d'un 100% i el de reg torna a augmentar. Amb tot això, les extraccions als aqüífers quaternaris es doblen.

En el 1988 es torna a marcar un salt important en el consum, que creix en més de 5 hm³/any. Els motius: ampliacions de la capacitat de producció industrial; augment de les places turístiques i per tant de la població estacional; creixement de la població fixa i extensió moderada del regadiu. El 1988, però, és l'any que marca el màxim en l'explotació dels recursos subterranis de Vila-seca i de Salou. S'ha considerat que la indústria deixava de consumir aigua subterrània dels termes, cosa bastant lògica si tenim en compte que els pous de les empreses químiques, les de més consum, es trobaven en l'aqüífer de La Pineda.

L'evolució futura dels recursos hídrics del terme depèn de la major o menor estabilitat de la situació actual. En principi, cal pensar que el control que s'exerceix sobre les captacions des de la Junta d'Aigües farà que, en tot cas, el potencial augment dels consums sigui força reduït i que, per tant, hi hagi una progressiva recuperació o almenys estabilització de nivells dels aqüífers.

També cal dir que entre 1980 i 1985 sovintegen al registre hotels i apartaments que sol·liciten la construcció de pous a causa de la mala qualitat de l'aigua servida per la xarxa pública.

3.2. EL MEDI LITORAL

És evident que el medi litoral és un dels elements físics de Vila-seca i de Salou que, per les característiques socio-econòmiques d'aquestes poblacions – com les de tota la costa mediterrània –, té un interès clau: l'estreta línia de costa és utilitzada massivament per a l'activitat turística, fins al punt de comprometre el propi equilibri de la zona costanera.

3.2.1. El medi litoral a Vila-seca i a Salou

El sector costaner de Vila-seca, que va del terme de Tarragona fins al començament dels estreps del Cap de Salou, constitueix la línia litoral d'una plana situada a molt poca altura sobre el nivell del mar i per tant és format per una línia de platja –la platja de La Pineda– només interrompuda, en el moment actual, pel pantalà de Repsol, instal·lació annexa al veí Port de Tarragona.

3.2.2. Les platges i la seva dinàmica

La línia de costa varia en funció dels corrents marins i els onatges més constants. De tota manera, la dinàmica litoral seria poc important si l'home no hi intervingués amb la modificació de diversos factors fluvials i, per tant, de les seves aportacions al mar; construcció d'infraestructures al llarg de la línia de costa – modificant els corrents i els onatges – i ocupació de soralls annexos a la platja, amb la consegüent pèrdua de reserves de materials.

La platja de La Pineda és una platja contínua de 3 quilòmetres de llargada aproximadament entre la desembocadura del riu Francolí i el Cap de Salou, que tenia en aquest riu la principal font de sediments.

Amb el creixement demogràfic, urbanístic i econòmic produït a partir dels 60 es va alterar l'equilibri existent i la dinàmica de les platges va canviar força, afectant en especial la de La Pineda i també les de Salou. Els fets

més importants van ser:

- Disminució de les aportacions de sediments de rieres i barrancs, bé sigui per l'explotació intensiva dels recursos hídrics, bé sigui per l'extracció d'àrids de les lleres.
- Construcció d'obres d'infraestructura al llarg de la costa amb modificació dels corrents. Sobretot el creixement del Port de Tarragona, que amb un dic exterior oblicu a la costa desvia el transport de sediments.
- Ocupació de l'espai de platja més allunyat del mar i històricament colonitzat per vegetació. Aquest espai feia el paper de reserva de sorra, de manera que la seva urbanització deixa les platges amb l'única font de proveïment procedent de les aportacions marines.

Al Quadre 3.3 és comparen les superfícies de sorres i dunes ocupades i lliures de 1957 i 1989. L'any 1989 aquesta xifra s'havia multiplicat quasi per trenta. A la platja de La Pineda l'ocupació de la zona de dunes i sorres arriba al 57%, però cal tenir en compte que pràcticament tota es concentra a la meitat sud de la platja, és a dir, la més concorreguda, mentre que els espais lliures més grans es troben a les proximitats del polígon petroquímic, allí on l'ús de la platja és molt menor.

S'ha calculat la variació de la superfície i el volum de materials que s'han mogut entre cada any considerat i s'ha plasmat en el Quadre 3.4. Els guanys han estat, en conjunt, de més de 50.000 m² de platja.

La platja de La Pineda té una dinàmica influïda per altres factors. En aquest cas ha estat sobretot l'expansió del Port de Tarragona la responsable de l'alteració de la línia de platja. També s'ha d'esmentar l'efecte negatiu de la minva d'aportacions del riu Francolí, que era una de les fonts d'aprovisionament de materials. L'evolució de la línia de costa apareix en els Gràfics 3.13 a 3.20. La zona sud és la menys afectada per la regressió que, en termes globals, afecta la platja. A partir de 1972 comencen les obres de perllongació del dic de Llevant del Port de Tarragona i es construeix el pantalà de Repsol, a l'extrem nord-oriental del terme de Vila-seca. Els efectes són la continuació de la regressió a tota la platja, amb excepció de l'extrem nord, on es crea una zona d'acumulació puntual que fa créixer la platja més de 30 m. Entre 1972 i 1977. Entre 1977 i 1983 es produeix un fort retrocés. En canvi, entre 1983 i 1985, l'efecte de la prolongació del dic exterior del Port de Tarragona suposa un creixement general de la platja. De 1985 a 1989 es marca una recuperació de la part sud i un retrocés clar de al resta, en relació a les tasques de regeneració de la platja efectuades per la Junta del Port de Tarragona. En el gràfic 3.20 veiem com, en conjunt, el balanç del període 1972-1989 és clarament negatiu, amb una pèrdua de més de 64.000 m² de platja i mig milió de m³ de materials.

El Port de Tarragona, doncs, ha provocat canvis significatius en la dinàmica de la platja de La Pineda. D'una banda, en perllongar el dic de Llevant s'ha desviat tota l'aportació sedimentària procedent del NE. El fet que la desembocadura del riu Francolí estigui protegida pel dic de Llevant, a més, fa que les potencials aportacions del riu no puguin desplaçar-se en direcció a La Pineda i es quedin a la bocana del Port.

Tot això va fer que es plantegés un procés de regeneració de la platja des de la mateixa Junta d'Obres del Port. Es va triar la simple aportació de sorres i la construcció d'un petit espigó al sud del pantalà de Repsol per tal d'acumular al seu costat meridional les aportacions en direcció SW-NE. El projecte es va dur a terme el 1989, però en els estudis efectuats ja es preveia la necessitat que en el futur s'hagués de repetir l'aportació artificial, atès que els efectes del Port de Tarragona sobre la platja són continus.

S'adjunten 3 mapes: el Mapa 3.1 presenta les característiques generals del litoral a l'any 1991; el Mapa 3.2 presenta les platges i terrenys arenosos a l'any 1989; i el Mapa 3.3 presenta la situació dels punts utilitzats en l'anàlisi de l'evolució de la línia de la platja entre 1947 i 1989.